

4

Informatie- en opinieblad
van de Rijksuniversiteit
Limburg

nummer 4
23 oktober 1981

pagina 3

Ouderdom

Oud worden begint eerder en eindigt later. Iemand die tot zijn 65-ste blijft werken begint een uitzondering te worden; iemand die ouder dan 80 jaar wordt, is dat al lang niet meer. Nederland vergrijsst op spectaculaire wijze. Zowel financieel-economisch als humanitair staan ons gigantische problemen te wachten.

pagina 7

Vrouwelijke arts

Vrouwen die arts worden, komen terecht in een mannenwereld, die niet is afgestemd op specifiek vrouwelijke behoeften. De keuze tussen een gezin en het beroep leidt vaak tot stoppen met werken of het noodgedwongen aanvaarden van laag gewaardeerd werk.

pagina 8-9

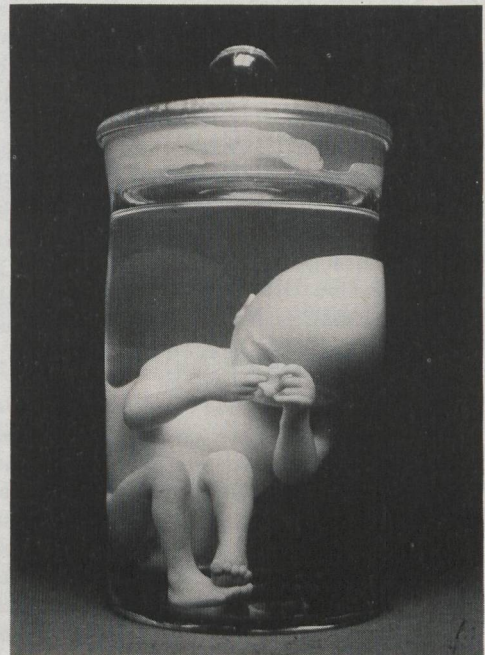
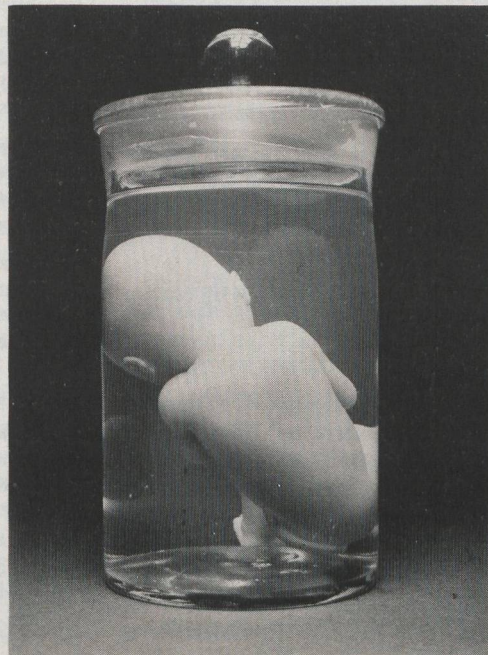
DNA-onderzoek

Een onderwerp dat de gemoeieren bezighoudt: geprogrammeerd intellect, reageerbuismensen, ontsnappende ziekteverwekkers, verstoorde erfelijkheidsfactoren. Zijn dit soort dingen een reëel gevaar? Is dit waarnaar de wetenschappers op zoek zijn? De realiteit is wellicht wat teleurstellend, maar daardoor ook meer geruststellend.

pagina 10-11

Akademisering

Tom Rijntjes van de Capaciteitsgroep Huisartsgeneeskunde verzorgt het tweede deel van de discussie over de akademisering van de gezondheidszorg in Zuid-Limburg. Hij waarschuwt voor een groeiende kloof tussen de eerste en de tweede lijn, als bij de bouwplannen voor het academisch ziekenhuis teveel plaats wordt ingeruimd voor de superspecialismen en te weinig voor de 'gewone' zorg.

W. van Dusseldorp

Een bul van de rul

Dit voorjaar werd ik benaderd door het Faculteitsbestuur van de Medische Faculteit met een verzoek. Er dreigde een nieuwe lichting artsen afgeleverd te worden en de grote dag hoorde gepaard te gaan met het uitreiken van de artsenbullen en zie daar, het probleem. Bullen genoeg, brand-en inbraakveilig opgeborgen, maar zonder namen en handtekeningen. Een eerste lichting artsen was de wei ingestuurd met dure gecalligrafeerde bullen waarvoor een naast familielid van een van onze medewerkers een niet onaanzienlijke som gelds had opgestreken. De kwaliteit van het geleverde werk was niet in het geding, maar het spekken van de beurzen van naaste verwanten, dat stak wel een beetje.

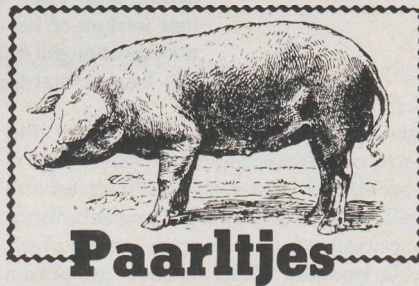
Puck Muller, op de hoogte van mijn calligrafische hobby, tenslotte werd door mij voor menige gast van Biochemie een opdracht geschreven bij een afscheidsgeschenk, memoreerde deze liefhebberij in het FB-MF en mocht mij het verzoek overbrengen om de faculteit voor één keer uit de brand te helpen, de tijd drong tenslotte. Onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat mijn medewerking eenmalig was, tenslotte mag verwacht worden dat het behalen van artsexamens een structurele zaak is aan onze instellingen, het schrijf-probleem van deze bullen vraagt dan ook om een structurele oplossing, ben ik gewicht en heb mij daarmee een hoop werk op de hals gehaald. Overwerk declareren is er niet bij in onze salarisgroep, het gaat dus om de lol. Niettemin stelde het faculteitsbestuur een aardigheidje in het vooruitzicht. Nu had dat een waarschuwing moeten zijn. Hoewel de Maastrichtse bestuurderen een zekere faam hebben in het spenderen van representatiegelden en het maken van goedverzorgde buitenlandse reizen, is hun reputatie veel slechter wanneer facultaire medewerkers hun hobby, zoals bv. cabaret, ten dienste stellen van de facultaire gemeenschap.

Ook ik was dus gewaarschuwd en niet in het minst verwonderd dat de vakantieperiode ongemerkt voorbijging. Informeel wist ik, dat een aardigheidje de voortdurende zorg was van het bestuur, maar je begrijpt dat met andere zaken, bla, bla, ziekte, bla, bla, vakantie, bla, bla, er niets van gekomen is. In september schreef de secretaris van het FB een schriftelijke bedankbrief voor de verleende diensten en dat had genoeg kunnen zijn, maar

nee, per telefoon werd het schaaftwondje van het aardigheidje opnieuw opengekrabt. Vol verwachting klopte dus opnieuw mijn hart en ja hoor, enkele weken later belde mij een medewerker van het dekaanat. Men had van alles geprobeerd maar was stuk gelopen op de ambtelijke molens, moeilijk, interne accountantdienst en zo. Maarrr . . . na overleg op de allerhoogste ambtelijke en niet-ambtelijke niveau's had men toch iets gevonden. Voor een vastgesteld totaalbedrag kon ik boektitels opgeven bij Civiele Zaken; deze boeken zouden dan door instelling besteld en betaald worden en in mijn huiselijke boekenkast mogen verdwijnen. Deze operatie zou vervolgens met de mantel der liefde (?) bedekt worden. Enigszins verbouwereerd wierp ik tegen dat hierna inventarisstukken zouden verdwijnen welke als vermist opgegeven zouden worden en waarnaar wellicht naarstig gezocht zou worden terwijl zij

gewoon bij mij thuis in de boekenkast zouden staan. Dit geschetste scenario, werd mij verzekerd, was uiterst onwaarschijnlijk. Desalniettemin verzocht ik toch om enige bedenktijd, een tijd die ik goed besteed heb door mij te realiseren dat dit aardigheidje van het faculteitsbestuur feitelijk een uitnodiging inhield om universitaire goederen te stelen, goedere welke bovendien besteld waren op aanvechtbare motivatie. Begrijpelijk dat ik bij nader inzien dit genereuze aanbod afsloeg en onze dekanats-medewerker kon hier inkomen, dit aardigheidje kreeg ook van hem geen schoonheidsprijs. Evenzeer begrijpelijk dat een hernieuwd verzoek voor het schrijven van artsenbullen van de hand gewezen werd, tenslotte zijn mijn echte liefhebberijen het doen van onderzoek en onderwijs aan deze instelling, activiteiten waar de aardigheid nog niet vanaf is.

P.M. Frederik

Paartjes

(Paartjes zijn gratis annonces voor personeel en studenten van de Rijksuniversiteit Limburg).

Bijles wiskunde (AF)

Birgit de Wijs heeft ervaring in het geven van bijles wiskunde.

Belangstellenden kunnen zich bij haar aanmelden.

**Koning Clovisstraat 7.
Maastricht.**

Welke Limburger zou mij een plezier willen doen door een stelling (één zin) te 'vertalen' in Maastrichts of in een Limburgs dialect?

**Klaas Bart de Raad,
tel. 34288 of briefje in postvak bij bureau
onderwijszaken A.F.**

De Algemene Vereniging voor Patiëntenbelangen organiseert op 10 november een discussieavond over alternatieve geneeswijzen. De Maastrichtse arts, acupuncturist en homeopaat Martina is bereid gevonden aan de discussie deel te nemen, maar een 'tegenspeler' is tot nu toe ondanks verwoede pogingen niet gevonden. Wie van de RL-medewerkers bereid is tijdens deze voorlichtingsavond

zijn visie op de alternatieve geneeswijzen of tegenover die van Martina te zetten, wordt verzocht contact op te nemen met de voorzitter van de vereniging, de heer W. Winkelhuizen, tel. 043-77518.

observant

(voorheen Maffius).

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg, uitgegeven door de Stichting Maffius. Verschijnt veertiendaags.

Redactieadres:
Tongersestraat 53, kamer 304
6200 MD Maastricht
Tel.: 043-888319 of 888309
(doorkiesnummer).

Stichtingsbestuur

Gerard Majoor (voorzitter), Loes van Bentem (secretaris), Kees Schröer (penningmeester), Jan Pas, Kees Ruissen.

Redactie:

Ton Hameleers, Jacques Herraets, Richard Janssen, Evelyne de Leeuw, Jan Meijers, Jo Ploum, Kees Ruissen, Maurice van der Sangen, Els Schoenmakers, Ger van der Vusse, Edith Goppel.

Adviseur: Joep Offermans.

Grafische vormgeving: Guus van Rooij
Foto's: Koen van der Gugten, Hans van Dijk, Denise Claessens.

Tekeningen: Pascal Oost, John Pex, Chris Voskamp.

Druk. Leiter-Nypels BV, Maastricht

De volgende *Observant* verschijnt
6 november.

Vergrijzing van Nederland roept ernstige problemen op

De Nederlandse samenleving zal de komende tijd steeds meer gekonfronteerd worden met de problemen die samenhangen met de vergrijzing van de bevolking. Steeds meer mensen worden voor het bereiken van de 65-jarige leeftijd gedwongen zich terug te trekken uit het arbeidsproces en aan de andere kant wordt het aantal hoogbejaarden dat hulp behoeft steeds groter. Kunnen we dat financieel-ekonomisch en humanitair aan? Welke rol kan de gezondheidszorg daarin spelen?

De maatschappij is uit balans geraakt, zo bevestigde medisch socioloog prof. dr. Hans Philipsen het thema van het KNMG-kongres dat op 9 en 10 oktober in Apeldoorn werd gehouden. Dat komt allereerst omdat Nederland op spectaculaire manier aan het vergrijzen is. Ruim honderd jaar geleden betrof 9% van de sterfgevallen mensen tussen de 70 en de 80 jaar en 4% betrof mensen ouder dan

80 jaar. In het begin van deze eeuw was het aandeel van de 70- tot 80-jarigen al opgelopen tot 18% en dat van 80- tot 90-jarigen tot 10%. De stijging heeft zich spectaculair doorgezet: van de Nederlanders, die tussen 1970 en 1978 zijn overleden, was 30% ouder dan 70 jaar en jonger dan 80, bijna 26% ouder dan 80 jaar en jonger dan 90 en 5,8% zelfs ouderdom op jaar. In totaal bereikte dus 61,7% van de overledenen in die periode de leeftijd van 70 jaar. Uit gegevens die de demografen van het CBS verzameld hebben blijkt dat iemand die 70 jaar wordt, ook een uitstekende kans maakt 80 jaar te worden, vooral als het een vrouw betreft. En wie tegenwoordig 80 wordt, heeft statistisch gezien nog 6 à 7 jaar voor de boeg.

Behoeft aan verzorging

Volgens Philipsen verloopt de levensavond vrij probleemloos tot het tachtigste jaar. Daarna ontstaat een grote behoefte aan verzorging die de komende jaren al-

leen nog maar groeit. Niet alleen wordt de groep 80-jarigen en ouder groter, ook het percentage alleenstaanden neemt toe: twee aspecten van de vergrijzing met verstrekkende gevolgen voor de gezondheidszorg. Van de 107.000 mannen van 80 jaar en ouder was vier jaar geleden 52% ongehuwd. Van de 171.000 vrouwen van 80 jaar en ouder was 84% ongehuwd. In het jaar 2000 zal Nederland 135.000 mannen en 276.000 vrouwen tellen die ouder zijn an 80 jaar. Van de mannen zal 58% ongehuwd zijn en van de vrouwen 91%, omdat de levensverwachting van de vrouwen harder stijgt.

„Hulpbehoevendheid in enigerlei vorm is boven het tachtigste jaar eerder regel dan uitzondering. Alleenstaande hulpbehoevenden kunnen niet zonder professionele hulp. De alleenstaande hulpbehoevende hoogbejaarde vrouw zal het modale type worden van de patiënt in de nabije toekomst,” hield Philipsen het KNMG-kongres voor. Het huidige aantal bedden in verzorgingstehuizen, 130.000, is nu al onvoldoende om de behoefte te dekken: voor tien op de duizend 65-plussers is er een bed in een verzorgingstehuis. De overheid heeft zich voorgenomen dat aantal te beperken tot **(Vervolg op pagina 12)**

7 promille, waaraan drie verpleeghuisbedden per duizend 65-plussers kunnen worden toegevoegd. Zolang dat voornemen niet in praktijk wordt gebracht groeit het aantal bedden in verzorgingstehuizen tot 240.000 in het jaar 2000. Van die plaatsen worden er dan 115.000 ingenomen door vrouwen van meer dan 80 jaar en 30.000 door mannen van die leeftijd. Volgens Philipsen gaan de verzorgingstehuizen op die manier meer lijken op verpleegtehuizen, met alle vandien noodzakelijke extra-voorzieningen. *'Het zal duidelijk zijn dat alleen politieke keuzen op nationaal niveau het mogelijk zullen maken deze stijgende behoefte aan professionele hulp en institutionele voorzieningen het hoofd te bieden.'*

Arbeidsloos bestaan

Niet alleen door de stijgende levensverwachting neemt de lengte van het 'arbeidsloos bestaan' toe, aldus Philipsen. Het begint steeds meer uitzondering dan regel te worden dat werknemers bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd terugtreden uit het arbeidsproces. In 1970 stonden van de totale beroepsbevolking 215.000 mannen als arbeidsongeschikt geregistreerd, 205.000 als ziek en 45.000 als werkloos. In 1979 kregen 495.000 mensen een WAO-uitkering, waren er 270.000 ziek en 210.000 werkloos. (Sinds die tijd is het aantal werklozen verdubbeld.). Vooral mannen met een lagere scholingsgraad lopen een groot risico te worden uitgestoten wanneer ze tegen de 55 lopen. Van de tien vrouwen in de leeftijdsgroep van 60 tot 64 jaar is er maar één betrokken in het arbeidsproces. In totaal is van alle mannen en vrouwen tussen de 55 en de 64 jaar minder dan de helft in het arbeidsproces actief. De grote stijging van het aantal arbeidsongeschikten heeft volgens Philipsen relatief weinig met lichamelijke gezondheid te maken en nog minder met de aantrekkelijkheid van de sociale voorzieningen. Hij wees drie andere redenen aan voor de stijging: *de vergrijzing* (sommige categorieën ernstige zieken die vroeger overleden, blijven nu in leven); *verschuiving van het oordeel* over de belasting van het werk en de belastbaarheid van het individu en tenslotte is er een steeds groter gebrek aan *passende arbeid*.

Vooraf in Limburg is het percentage niet-actieven onder mannen van 50 tot 64 jaar hoog. *In 1977 was 46% van hen niet in het arbeidsproces betrokken.* Daar kwam Groningen het dichtst bij in de buurt met 32%, de overige provincies scoorden tussen de 20 en 30%.

Gezondheidszorg

Philipsen vroeg zich af of de samenleving

Diskussie-avond over medische gevolgen van kernoorlog

Nieuwe kernwapens: Ongezonder!

Onder deze titel wordt op **4 november a.s.** in de aula van de RL een discussie-avond georganiseerd over de medische gevolgen van een kernoorlog. Oorlog betekent een massale vernietiging van leven — helemaal het soort oorlog waar de supermachten zich nu al 35 jaar op voorbereiden —. Daar kun je als gezondheidswerker niet omheen. Als mensen die zich dagelijks bekommeren om het welzijn van medemensen kunnen we niet voorbijgaan aan één van de grootste bedreigingen van dat welzijn. Omdat we weten dat het bieden van medische hulp na het gebruik van kernwapens totaal onmogelijk geacht moet worden, moeten we het voorkomen van een dergelijke holocaust als een serieuze sociaal-geneeskundige zaak beschouwen.

Behalve de gevolgen van het gebruik van kernwapens, wordt de kans op dat gebruik nogal eens onderschat. Vroeger werd steeds gesteld, dat de aanwezigheid van kernwapens, vanwege de afschrikwekkende werking die ervan uitgaat, een volgende oorlog zal voorkomen. Met het ontwikkelen van zogenaamde tactische wapens (bedoeld voor het gebruik op het slagveld — zoals de neutronenbom — of in een beperkt gebied — zoals de middellange afstadsraketten —) wordt de kans op het ontaarden van een conventionele oorlog in een kernwapenoorlog steeds groter. Het is daarom, dat er vooral gewezen wordt op het gevaar van een verdere 'modernisering' van het kernwapenarsenaal. Oorlog en vrede zijn zaken die een ieder zonder uitzondering aangaan. Oorlog is geen ziekte, maar wel een gigantische bedreiging van de volksgezondheid. Het opvoeren van de bewapening en het daarbij opjagen van vijandige emoties en angstgevoelens bij mensen is een ziekmakende factor voor de geestelijke volksgezondheid.

Inzicht en kennis van de waanzin van de kernbewapening zijn voorwaarden voor het doorbreken van die spiraal. Maar dan moet dit wel gepaard gaan met een aktieperspektief. Er moeten wegen gevonden worden ter stabilisering van de vrede en vergroting van de veiligheid. En die wegen worden slechts mogelijk, wanneer de bevolking zélf daartoe krachtige initiatieven neemt. Nu ontbreekt het Nederland de laatste jaren niet aan initiatieven voor de vrede. Tegen de invoering van de neutronenbom werd op massale schaal stelling genomen en gedemonstreerd. Akties, die door hun kracht en overtuiging dit wapen voorlopig in de ijskast drongen. Tegen de modernisering van de kernraketten kwam een zelfde beweging op gang, die tot nu toe in ieder geval de Nederlandse en Belgische bijval aan die NAVO-plannen ophield. Het is van het grootste belang, dat die beweging tegen de modernisering van de kernbewapening, voor het terugdringen van de kernwapens en voor internationale militaire ontspanning, vrede en veiligheid, de komende tijd zich versterkt.

Vroeger is oorlog in een wat al te feitelijk opgevatte beeldspraak wel als een ziekte geschetst, die door artsen moest worden bestreden. Een ziekte, waarbij curatie geen enkele zin en effekt meer heeft, die zich slechts voor preventie en profylaxe leent. De laatste tijd wordt vanuit Amerikaanse kringen de vredesbeweging in een poging tot degradatie als ziekte bestempeld: een besmettelijke 'dutch disease', hollanditis, die omringende westeuropese landen dreigt te infekteren met verzet tegen toenemende kernbewapening.

De vredesbeweging opgevat als een campagne voor aktieve immunisatie — het kwelen van verzet door voorlichting — zou wel eens een gepaster metafoer kunnen zijn. Een campagne waar alle gezondheidswerkers met volle inzet aan mee zouden moeten doen!

Bron: Gezondheidswerkers tegen kernbewapening.
Elly Kerkvliet

Sexenquête omstreden

Onlangs is door de statistiekdocenten aan alle 400 eerste en tweede jaars studenten van de RL een 'enquête over meningen, gevoelens en kennis met betrekking tot geboorteregeling, anti-conceptiemiddelen en sexueel gedrag' gezonden. In een begeleidend schrijven doen de statistiekdocenten (L. Volovics, L. Strijbosch en R. Does) naar hun mening voldoende uit de doeken hoe, wat, waarom en waar. Deze enquête zou bijvoorbeeld als een vervolg kunnen gezien worden op een dergelijk onderzoek van het NISSO (Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek) uit 1974/75 onder 1200 Nederlandse mannen en vrouwen over de manier waarop men een zwangerschap tracht te voorkomen. De resultaten zullen gebruikt worden bij een statistiekopdracht in blok 2.2 (betreffende sexualiteit) van de afstudeerrichting GVO.

Onder de ontvangers van de vragenlijst is enige paniek uitgebroken. Wie verwachtte dat de enquête alleen over geboortebepaling en anticonceptie zou gaan (zoals dat het geval was bij het NISSO-onderzoek) kwam bedrogen uit. Vragen over de meest opwindende standjes, mogelijke reacties op prikkelende scènes in films en boeken en dergelijke werden nogal wat mensen iets te gortig. Van de 75 vragen hebben er 36 betrekking op anticonceptie, de rest op de seksuele gedragingen van de ondervraagden. Gevraagd werd bijvoorbeeld of men het liefkozen van het geslachtsorgaan van de partner met de mond fijn vond en hoe vaak op de 10 keer dat men geslachtsgemeenschap had, dat tot een orgasme leidde. Toch vonden veel studenten het geheel 'wel lollig' en zetten hun kruisjes willekeurig in de hokjes. Enkele waren zeer plichtsgetrouw en vulden het zaakje netjes in, al dan niet met noodzakelijke aanvullingen. Voorts bleek er nogal wat te schorten aan de ethische en 'test-technische' kanten van de enquête. Wanneer we de parallel zouden trekken tussen de statistiek-docenten en een willekeurige groep psychologen (een relatie die in dit geval zeer wel te maken is) bezig met een dergelijk onderzoek, dan zou deze enquête wel uiterst gammel in elkaar zitten. We slaan het boekje 'Beroepsethiek voor psychologen', een uitgave van het Nederlands Instituut van Psychologen (een club waar je als psycholoog bij aangesloten moet zijn, wil je niet als malafide

door het leven gaan) er bij open: al snel krijgen we door dat er inderdaad nogal het een en ander schort. Zo lezen we bijvoorbeeld dat een 'cliënt' — in dit geval de geadresseerde op de enveloppe — geïnformeerd moet worden omtrent de vrijwilligheid van deelname aan een dergelijk onderzoek; iets wat hier niet expliciet wordt gemeld. Verder heeft hij/zij recht om een relatie al dan niet aan te gaan of op te zeggen, en recht op maximale vrijheid. Ook dat is hier niet het geval; er wordt een min of meer morele dwang opgelegd.

Een volgend belangrijk artikel uit het bovenstaande werkje luidt: 'De psycholoog onthoudt zich van methoden van onderzoek die de betrokkenen aantasten in de waardigheid of die verder doordringen in het privéleven dan nodig voor het gestelde doel.' Tja, ik denk toch dat mensen zich in verlegenheid hebben gevoeld, hoe anoniem de enquête ook is. Verder is het 'gestelde doel' vrij vaag omschreven. Wat willen onze statistiekdocenten nu eigenlijk? Een rijtje min of meer willekeurige cijfers, mogelijk niet representatief (zodat vergelijking met het NISSO-onderzoek uit 1974/75 erg lastig wordt), of een degelijk onderzoek van wetenschappelijk gehalte. Moet er dan niet vergeleken worden met een controlegroep (wat dacht U van het CvB of een selectie andere hoogwaardigheidsbekleders, statistici?). Overigens heeft het NIP ook nog wel een duidelijke mening over het Doel: 'Het doel moet belangrijk zijn, en niet via andere wegen bereikt kunnen worden'. Wel, vooral het tweede deel van deze bepaling lijkt me in dit verband vrij belangrijk (hoewel de belangrijkheid van het

doel ook twijfelachtig is, maar ja). Vanuit psychologisch oogpunt was het vele malen beter geweest een stel echte vrijwilligers te recruteren uit alle gelederen van de universiteitsgemeenschap dan 'vrijwilligers' op deze manier per brief te ronselen.

Van de enquêteformulieren zijn er tot nu toe 260 ingevuld teruggestuurd. Er is maar één uitdrukkelijke weigering tot medewerking teruggekomen, aldus Ronald Does. Hij noemt een respons van 60% ook lang niet slecht voor een schriftelijke enquête.

Hans Adriaanse, als blokcoördinator verantwoordelijk voor de enquête, is niet ondersteboven van de kritiek die hij hier en daar heeft opgevangen. Voor hem spreekt het vanzelf dat iedereen vrij was mee te werken: 'Heb je ooit een verplichte enquête gezien?' Ook noemt hij de populatie van 400 studenten groot genoeg om anonimiteit te garanderen. Volgens hem is de privacy dus niet geschonden en zal dat ook niet gebeuren. Maar als dit blad straks eens verlegen zit om een lekker stukje kopij en via een student de resultaten te pakken krijgt? 'Och, wat dan nog, we leven toch in 1981! Maar je moet niet de illusie hebben dat de enquête bedoeld is om een objectief beeld te krijgen van de sexualiteit van de eerste- en tweedejaars.' Overigens heeft hij een erg grote belangstelling gekonstateerd voor het blok. 'Er komen ook veel studenten uit de medische fakulteit op af. Als je nu eens echt iets interessants wil schrijven, probeer er dan eens achter te komen waarom sexuologie niet in het medisch curriculum voorkomt.'

Evelyn de Leeuw

Wethouder Debats, CvB-voorzitter van den Biggelaar en Ruud Mestron (v.l.n.r.) bewonderen het zojuist onthulde chronogram in het Bonnefantenklooster, dat opgesteld is door Ruud Mestron.

BMC en Bonnefantenklooster in gebruik genomen

(Van Voorlichting)

Op dinsdag, 13 oktober heeft gouverneur Kremers bij het BMC het daar geplaatste plastic van Dick Roymans onthuld. Met deze daad stelde hij tevens de uitbreiding BMC (5000 m²) in het gebruik. De heer Kremers zei, na alle kritiek die hij in het verleden had gehad op de zijns inziens trage wijze waarop de RL soms haar huiswerk maakte, nu toch woorden van waardering te willen uiten. Het tempo waarin door de RL het ontwikkelingsplan werd gerealiseerd en de

wijze waarop Rechten en Economie werden binnengehaald verdienen respect. Ook de activiteiten van de RL in de regio zijn van grote betekenis. Kremers noemde in dit verband het Instituut voor Revalidatievraagstukken en de activiteiten op het gebied van sport en gezondheid. Voorzitter van den Biggelaar antwoordde, dat hem bij de heer Kremers, sinds deze enige tijd in Den Haag is geweest eens terk gegroeide mildheid jegens de RL is opgevallen. Hij hoopte, dat de

gouverneur nog vaak voor taken naar de Residentie zou geroepen worden.

Peter Frederik ging in op de betekenis van het kunstwerk van D. Roymans. Sommigen hebben het duur genoemd. Dat is het niet, als men zich realiseert, dat een publicatie van één wetenschappelijk medewerker in het BMC in totaal f 31.000,— kost aan salaris en afschrijving van duurzame apparatuur (zonder afschrijving gebouwen).

Deze berekening gaat dan nog uit van de hoge wetenschappelijke productie van 20 publicaties in 5 jaar!

In het Bonnefantenklooster onthulde wethouder Debats een door R. Mestrom samengesteld chronogram. Het werd aan de RL aangeboden bij monde van architect Salemans namens de bedrijven die aan de renovatie van het pand hebben meegewerkt.

De gebruikelijke borrel na afloop werd gereserveerd in het gerestaureerde Kruithuis. Alle aanwezigen van binnen en buiten de universiteiten bleken enthousiast over dit gebouw en over de wijze waarop het is ingericht en aangekleed.

J.O.

6

Doeners en denkers

Beleidsvoorbereiders hebben in ons maatschappelijk bestel veel te zeggen. Er kan geen besluit genomen worden zonder intellectuele diepgang. De kompleksiteit van onze samenleving vergt een degelijke aanpak van de problemen waar we voor staat. Alles hangt met alles samen, en iedere beslissing heeft consequenties voor andere levensgebieden.

Het is slechts weinigen gegeven dit te overzien. De beleidsvoorbereider is één der gelukkigigen. Hij zal het inzicht in de samenhang der dingen moeten aangeven, alternatieven aandragen, mitsen en maren, kondities en andere voorwaarden stellen.

Kenmerk van deze denktrant is dat hij ongebreideld en tijdloos is. Hij heeft ook iets verhullends, met name als je je gedachten mooi kunt formuleren. Geen wonder eigenlijk dat hoge funktionarissen zich graag omringen met beleidsvoorbereiders, die de boodschappen mooi weten te verpakken. De functie-eis voor zo'n medewerker is haast altijd een academische opleiding, alhoewel ook een uitzonderlijke HBO'er soms tot deze klasse kan toetreden.

Het beleidsdenken heeft ook haar eigen taalgebruik ontwikkeld. Deze taal is moeilijk toegankelijk voor de man van de straat. Deze zal moeten gissen wat er eigenlijk bedoeld wordt. Wellicht komt bij hem de gedachte op een aanvullende opleiding te volgen teneinde zijn medemens te begrijpen. De creativiteit van de intellectueel kent geen grenzen. Hij voert nieuwe termen in, gebruikt engel- en andere saksische talen. Een ander probaat middel om onbegrepen te blijven is de hoeveelheid tekst zodanig op te voeren dat een cursus

snellezen de enige mogelijkheid is de noodzaak van vele overuren te ontlopen.

Nee het valt niet mee in het leven van een gewoon mens. Een mogelijkheid om te overleven is over te gaan tot een ontkenning van de beleidsvoorbereiding.

Je kunt het best stukken niet lezen, of doen alsof ze je nooit bereiken. Een veel gehoorde opmerking in dit kader is dat de interne postbezorging niet deugt.

Ook gaat er van de beleidsvoorbereider een dreiging uit. Hij is goed geïnformeerd, zit dicht bij het vuur en warmt zich af en toe goed.

De doener ontwikkelt een tegenstrategie. Hij regelt zijn zaakjes op zijn gevoel en ervaringskennis. Hij ontwikkelt een grote mate van frustratietolerantie, wordt soms doodmoe en krijgt enige aversie tegen de hoge mens, die alleen maar praat en schrijft en daarbij weinig konkreets uit zijn vingers laat komen. Hij verenigt zich met zijn mededoeners en richt de 'geen woorden maar daden klub' op. De tegenspeler sputtert wat tegen en praat met zijn medebeleidsgenoten en gaat ook een coalitie aan.

Zo ontstaat partijvorming die voor de politieke discussie in de wandelgang wel aardig is, maar de kwaliteit van de besluitvorming nauwelijks ten goede komt.

Bovengeschetste overdrijving is niet bevorderlijk voor het welzijn van de mens. Het leidt vaak tot schimmenspielen, agitatie, soms agressie. Wellicht kan de gedachte van de integratie tussen denken en doen nader worden bestudeerd in het kader van het onderzoeksproject getiteld: 'De Denkende Hand'. Hiervoor zouden we een beleidsmedewerker kunnen aantrekken. Over de functie-eisen zou eens goed nagedacht moeten worden.

Huib Ruijters

Vrouwen die hun handtekening onder de artsenbul zetten, tekenen vaak voor een toekomst in de 'zachte' sector.

Vrouwelijke artsen nog steeds in het verdomhoekje

Van oudsher wordt de medische wereld gezien als een mannelijk bolwerk. Vrouwen die zich hierin willen handhaven zijn gedwongen de heersende mannelijke regels over te nemen. Deze mannelijke regels zijn vaak slecht in de vrouwelijke situatie in te passen. Vrouwelijke artsen of medische studenten worden in hun privéleven tot keuzes gedwongen die hun mannelijke collega's niet hoeven te maken. Deze feitelijke discriminatie zou bijvoorbeeld al tijdens de studie in de kiem gesmoord moeten worden door o.a. voor te bereiden op deeltijdarbeid.

Dit waren de belangrijkste aandachtsvelden van het symposium 'sexe-ongelijkheid bij opleidingen en beroepsuitoefening van artsen' dat 2 en 3 oktober in Nijmegen gehouden werd.

Tot aan het artsexamen is er nauwelijks sprake van discriminatie en de uitval onder vrouwelijke en mannelijke studenten is praktisch gelijk. Van de vijftienduizend artsen, die Nederland telt, zijn 20% vrouwen. Arts zijn is echter nog maar het begin, de moeilijkheden tonen zich pas bij het zoeken naar werkmogelijkheden.

Uit een nog niet geheel afgerond onderzoek van Corrie van Gastel-Hermann, arts en wetenschappelijk hoofdmedewerkster sociale geneeskunde in Nijmegen, blijkt dat driekwart van de vrouwelijke artsen is gehuwd of gehuwd is geweest. Van deze groep heeft 70% kinderen. Dit betekent dat het overgrote deel een gezin staat zal moeten kunnen combineren met een eventuele baan of verdere medische opleiding. Van de totale groep vrouwelijke artsen heeft de helft een verdere opleiding achter de rug en is 18% hiermee nog bezig. Van de rest van

de groep, ruim 30% geeft één op de drie ondervraagde vrouwen aan de opleiding te hebben gestaakt. Mannen wijten dit vaak aan wispelturigheid, de desbetreffende vrouwen leggen uit dat zij een keuze moesten maken tussen opleiding en kinderen.

Positie verschillen

Riet Reerink, sociaal psychologe, maakt duidelijk dat de positie van de vrouwelijke student en arts anders is dan die van de mannelijke. Vrouwen krijgen te maken met een traditioneel mannelijke wetenschap waarin ze moeten opboksen tegen vooroordelen omtrent de 'juiste' plaats en capaciteit van vrouwen. Van jongs af aan worden de rollen verdeeld: meisjes krijgen zelfopofferende, verzorgende taken toegedacht, jongens zelfstandige, leidende, exacte. Dit leidt ertoe dat vele vrouwen huwelijk en moederschap als onvermijdelijk ervaren. Het merendeel van de vrouwen wil dan ook de uitoefening van een beroep combineren met een gezin staat.

Om deze dubbele taak te kunnen volbrengen zijn deze vrouwen welhaast genoodzaakt om een part-time baan te zoeken. De kans is groot dat ze terecht komen in de zogenaamde 'zachte' sector: consultatiebureau's, jeugdgezondheidszorg, preventieve gezondheidszorg. Bovendien wordt werk uit deze sector 'bij uitstek geschikt geacht voor vrouwen'. Van het totaal aantal vrouwelijke artsen is dan ook 60% werkzaam in deze secundaire of 'zachte' sector.

Onderzoek (door Corrie van Gastel-Hermann) doet blijken dat maar één kwart deze functie vervult omdat het eigen voorkeur is. De rest heeft voor dit werk

gekozen omdat het, gezien de omstandigheden, het meest in aanmerking kwam. Zou de keuze vrij zijn geweest, dan komen beroepen uit de bus zoals huisarts, internist, psychiater, kinderarts, chirurg, gynaecoloog. Het betreft hier specialismen die tot nu toe nog weinig vrouwen tellen.

De gangbare opvatting op de medische arbeidsmarkt is duidelijk: specialist zijn is werk voor hele dagen en afleiding in welke vorm dan ook doet afbreuk. Marga Bruyn-Hundt, wetenschappelijk hoofdmedewerker Macro-economie aan de universiteit van Amsterdam, kon het hiermee niet eens zijn. Zij vroeg zich af of het de kwaliteit van het werk wel ten goede komt als er 60 tot 80 uur per week gewerkt wordt. Is bijvoorbeeld voldoende aandacht voor de patiënt en voor bijscholing dan nog op te brengen?

Zij verbaast er zich over dat er door de medici zo moeilijk gedaan wordt over deeltijd. Mogelijke obstakels voor deeltijdarbeid zijn communicatie-verbrenging en organisatorische problemen. Juist deze vraagstukken zijn in de medische wereld al opgelost, omdat één enkele arts nu eenmaal niet al de 24 uren dat er voor een ziekenhuis patiënt gezorgd moet worden, beschikbaar kan zijn.

Aanbevelingen

De deelnemers van dit symposium, vooral vrouwelijke medische studenten en vrouwelijke artsen, hebben tenslotte als conclusie een viertal aanbevelingen geformuleerd, welke mogelijk de weg zullen wijzen naar een verbetering in de toekomst.

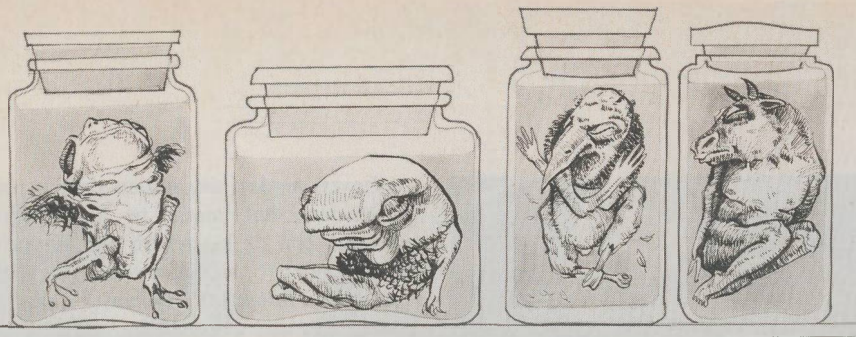
Ten eerste: Er zouden maatstaven ontwikkeld moeten worden om de kwaliteit van het werk van medici te beoordelen. De samenleving zou meer aandacht dienen te schenken aan de invloed van lange werktijden van medici op deze kwaliteit en het gezondheidssysteem in zijn totaliteit.

Ten tweede: De huidige maatschappelijke situatie dwingt vrouwelijke medische studenten en artsen tot keuzes in de privésfeer, die mannelijke studenten niet hoeven te maken en die derhalve voor vrouwen een onvrijheid betekenen. Beiden dienen zich daarvan bewust te worden, als aanzet voor verandering.

Ten derde: Hervreiding van betaalde en onbetaalde arbeid is voorwaarde voor mannen en vrouwen tot het uitoefenen van een beroep en vervullen van taken in het openbaar en privé leven.

Ten vierde: De verschillen in de levenssituatie van vrouwen en mannen dienen in alle onderdelen van het medische onderwijs ruim aandacht te krijgen als voorwaarde voor een verantwoorde medische beroepsuitoefening.

E.S.

Het werken met genetisch materiaal is zoals uit de inleiding blijkt eigenlijk helemaal niet zo nieuw als men wel doet voorkomen. Een belangrijk verschil met vroegere experimenten is, dat men altijd op min of meer natuurlijke methoden was aangewezen, zoals het kruisen van verschillende rassen of het fokken met speciaal geselecteerde dieren van een bepaalde soort. Omdat je de natuurlijke voortplanting van planten en dieren niet of nauwelijks kunt beïnvloeden, moest je altijd erg lang wachten voordat je wist wat de resultaten van je experimenten waren. Door diersoorten te gebruiken die zich van nature snel en overvloedig voortplantten, zoals muizen, kon je aan

Wat is DNA?

De moleculen van DNA bestaan uit lange ketens van kleinere moleculen de zogenaamde nucleotiden; de nucleotiden bestaan op hun beurt weer uit een drietal stoffen, te weten een suiker, een fosfaatgroep en een stikstofhoudende base. Met name de basen zijn zeer belangrijke onderdelen bij de erfelijkheid; Er zijn vier typen basen ontdekt. De vorm van het DNA-molecuul is te vergelijken met een wenteltrap, met als belangrijkste onderdelen twee ketens van nucleotiden; in één gen van één chromosoom komen 2000 treden in een DNA-trap voor. Een menselijke cel bevat aaneengelegd één meter DNA-ketens van ragdunne moleculaire bouw, met drie miljard treden. Een uiterst klein foutje in deze constructie kan erfelijke ziekten veroorzaken zoals hemofilie. De twee belangrijkste functies van het DNA zijn:

- Het verstrekken van informatie voor celdeling en controle en besturing van de celdeling, de groei en het functioneren van cellen.
- Het fungeren als opslagplaats voor deze informatie en het doorgeven van informatie aan het nageslacht.

die wachttijd wel een klein beetje tornen, maar het gebeurde dan ook nog vaak dat een groot gedeelte van de nakomelingen van de proefdieren niet levensvatbaar bleken te zijn, waardoor je weer van voor af aan kon beginnen.

Toen enkele jaren geleden de technieken werden ontwikkeld om rechtstreeks met erfelijk materiaal te manipuleren, raakte dit soort experimenten in een stroomversnelling. Men maakte bovendien gebruik van bacteriën, organismen die bekend staan om hun razendsnelle vermenigvuldiging. De resultaten van het geknutsel waren zodoende op relatief korte termijn beschikbaar, en daar komt nog bij dat bacteriën op betrekkelijk eenvoudige manier in grote hoeveelheden te kweken zijn op daarvoor geschikte voedingsbodems. Als enige nadeel geldt wellicht dat ze zo klein zijn, en met het blote oog onzichtbaar, maar met de moderne biochemische technieken en apparatuur om dingen zichtbaar te maken, zoals de elektronenmicroscop, was dat geen onoverkomelijk bezwaar.

Bij de pogingen om erfelijk materiaal (genen) opnieuw te rangschikken, waardoor er nieuwe eigenschappen ontstaan, blijkt een specifiek soort enzym een belangrijke rol te spelen: het zogenaamde restrictie-enzym. Dit soort enzymen zijn in staat om D.N.A. moleculen in stukjes te knippen. Met deze afzonderlijke stukjes kan men eerst experimenten doen, en ze later analyseren, maar men kan ze ook gebruiken om nieuw rangschikkingen te maken. Een afzonderlijk stukje D.N.A. wordt dan overgeplant in het D.N.A. van een ander organisme. Op dat moment is er sprake van recombineren. Om zo'n recombinant experiment te kunnen uitvoeren zijn tenminste drie dingen noodzakelijk, namelijk een gastheercel, een geschikt drager-molecuul en een methodiek om het soort-vreemde D.N.A. te kunnen koppelen aan het drager D.N.A. Voor tal van verschillende eigenschappen en bacteriesoorten zijn inmiddels de juiste combinaties gevonden.

Toepassingen

We kunnen in grote lijnen drie toepassingen onderscheiden voor dit soort kunstmatig recombineren:

1. *De productie van grote hoeveelheden zuivere stukjes D.N.A. met als doel de eigenschappen daarvan uitgebreid te bestuderen.*

DNA-onderzoek onmisbaar ge

De erfelijkheidsleer of genetica is een wetenschap die twee eeuwen terug was Nederland al bekend. Het kruisen over de grenzen grote bekendheid kreeg. De eerste ingreep sprake is, moet men al van kunstmatig mat eeuwen was het de Oostenrijker Gregor Mendel die dat er een bepaalde wetmatigheid aanwezig was bij erwtenplanten. Wat zich precies binnen de erfelijkheid karakteristieke eigenschappen erfelijk waren, ontdekten Amerikaanse onderzoekers, James Watson en Francis Crick de structuur van het DNA, erfactoren of genen (afkorting van desoxyribonucleïdezuur). Nadat de erfelijkheidsonderzoekers voldoende kennis over de werking, functies en structuur van het DNA hadden, zoeken naar mogelijkheden om de erfelijke eigenschappen te combineren. Dit betekent het opnieuw rangschikken van genen in nieuwe combinaties etc.

Over het algemeen is men ervan overtuigd dat de mogelijkheden in zich bergt, bijvoorbeeld voor het ophelderen van de oorzaken van erfelijke ziekten. Daarnaast zijn er echter ook vele wetenschappelijke soort experimenten en wijzen op de mogelijkheden. Het doen van dit soort experimenten is in Nederland onderworpen aan voorschriften en veiligheidsreglementen. In het buitenland is de plannen voor dit soort onderzoek en wa is de

2. *Het tot uiting brengen van de erfelijke informatie van het ene organisme in de cellen van een ander organisme, met als doel inzicht te verkrijgen in de mechanismen die een cel gebruikt om erfelijke eigenschappen tot uitdrukking te laten komen.*

3. *De ontwikkeling van nieuwe productiemethoden voor stoffen van biologische oorsprong.*

Bij de eerste twee toepassingen ligt de nadruk vooral op het wetenschappelijk onderzoek, bij de laatste op de praktische toepassing.

Over het algemeen is men ervan overtuigd dat D.N.A. onderzoek ongekende mogelijkheden in zich bergt. Men ziet vooral voordelen op wetenschappelijk gebied, waar tot nu toe onopgehelderde problemen zouden kunnen worden opgelost; op geneeskundig gebied waar bijvoorbeeld goedkopere productiemethoden zouden kunnen worden ontwikkeld voor dure geneesmiddelen, zoals insuline voor suikerpatiënten, en waar men meer inzicht zou kunnen krijgen over het ontstaan van kanker; ook op het gebied van de landbouw verwacht men grote dingen van recombinant onderzoek. Wellicht zal men ooit in staat zijn om de stikstofbindende eigenschappen van bepaalde bacteriën over te brengen op planten,

oek is geworden

en wetenschap die eigenlijk al eeuwen bestaat. al betend om zijn tulpenrassen die door ndheid kregen. Omdat hier van een menselijke kummatige recombinatie spreken. In de 19e or Mendel die wetenschappelijk kon aantonen aanwzig was in de erfelijke eigenschappen van nne de organismen afspeelde, waar door ijk waren, is pas in 1953 aangetoond door twee Watson en Francis Crick. Zij toonden aan dat oren of genen bevatte. (DNA is de Engelse ur).

voldende inzicht hadden verkregen over de het DNA, aminozuren en eiwitten is men gaan erfactoren 'in de reageerbuis' te recombineren. kken van genen, het maken van nieuwe

ertuid dat DNA onderzoek ongekende rbeed voor de biologische wetenschap, het felijke ziekten.

etenschappers die vraagtekens zetten bij dit mogelijke gevaren.

n is aan ook gebonden aan tal van naten. In hoeverre bestaan er op het BMC an wat is de stand van zaken?

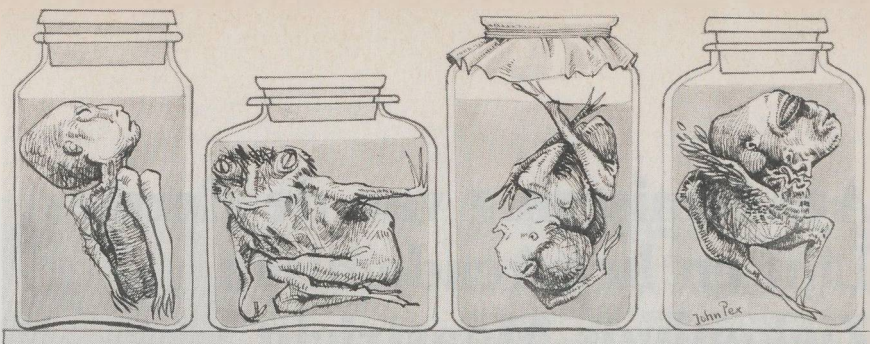
waardoor deze de stikstof zelf uit de lucht kunnen opnemen, in plaats van op de huidige moeizame manier via kunstmest.

Risico's

Het kunstmatig recombineren van genen en erfelijke eigenschappen kan ook leiden tot grote ongelukken en complete rampen, zo stellen allerlei deskundigen. Men denkt hierbij aan het ontsnappen van bacteriën uit het laboratorium; deze bacteriën zouden wel eens allerlei onprettige eigenschappen kunnen hebben. Het zouden ziekteverwekkers kunnen zijn geworden, waarvan men het ontstaan helemaal niet bedoeld had, maar die als neveneffect van de experimenten zijn ontstaan. Ook wordt gedacht aan misbruik van de resultaten van dit onderzoek voor militaire toepassingen. Technisch is het mogelijk om een ziekteverwekkend organisme te construeren waartegen geen enkel anti-virus of tegenweer mogelijk is. De stap naar bacteriologische oorlogvoering is dan snel gezet.

Veiligheidsnormen

Mede geïnspireerd door bovenstaande overwegingen zijn er zeer strenge veiligheidsvoorschriften opgesteld die in acht moeten worden genomen wil men dit

soort onderzoeken gaan doen. Juist deze veiligheidsvoorschriften hebben bij andere onderzoekers weer wrevel opgewekt, omdat ze vonden dat hun het werken daardoor onmogelijk werd gemaakt. Men beschikt over twee soorten veiligheids-systemen: de fysische beveiliging zoals negatieve luchtdruk, filtratie van afvalwater, luchtsluizen en ontsmetting, speciale ventilatiesystemen en dergelijke; en de biologische veiligheidsmethoden, waarbij men alleen bacteriën gebruikt die buiten de laboratoriumsfeer niet kunnen leven, de z.g. kreupel gemaakte bacteriën.

Beide beperkingen of veiligheidssystemen vereisen een speciale opleiding van de wetenschapper, en veel geld voor de inrichting van een laboratorium. Men onderscheidt 4 klassen voor wat betreft het gevarenrisico: C-I, C-II en C-IV. De eerste twee zijn de laagste gevarenklasse en in zulk soort laboratoria zijn dus ook alleen relatief 'veilige' experimenten mogelijk.

Recombinatie

Bij de poging om genen opnieuw te rangschikken blijkt een specifiek soort enzymen een belangrijke rol te spelen. Men noemt deze restrictie-enzymen. Ze zijn in staat DNA-moleculen in stukken te knippen. Met die afzonderlijke stukken kan men proeven doen en deze analyseren, maar men kan ze ook gebruiken om nieuwe rangschikkingen te maken. Een afzonderlijk stukje DNA wordt dan overgeplant in het DNA van een ander organisme. Op dat moment is er sprake van recombineren.

Om een recombinant DNA-experiment te kunnen uitvoeren zijn tenminste drie dingen nodig nl.:

- een gastheercel
- een geschikte drager-molecuul
- een methodiek om het soort vreemde DNA te kunnen koppelen aan de drager DNA

Toekomstige ontwikkelingen op het BMC

Bestaan er bij de diverse capaciteitsgroepen op het BMC plannen voor dit soort experimenten? Wim Buurman, celbioloog bij de groep algemene heekunde zegt daar het volgende over:

„Het is duidelijk dat dit soort technieken onmisbaar zijn voor de moderne Immunologie en Genetica; op dit moment al zijn ze daaruit niet meer weg te denken. Dat wil iet zeggen dat iedere groepering of ieder laboratorium nu maar met dit soort experimenten zou moeten gaan beginnen; in ieder geval bestaan er bij de groepen op het BMC geen concrete plannen voor een dergelijk laboratorium, zeker niet voor de eerste drie vier jaar. De inrichting van een laboratorium is trouwens niet het grootste probleem; met enkele tienduizenden gulden zou al het een en ander te realiseren zijn. Het ontbreekt ons gewoon aan de mensen die dit werk zouden kunnen doen. Het is bovendien juridisch nog helemaal niet zo duidelijk of iemand je zou kunnen verbieden om dit soort experimenten te doen. Er zijn wel bepaalde risico's aan dit werk verbonden, maar die zijn vooral in het verleden nogal overtrokken. In 1975 hebben een grote groep wetenschappers zich uitgesproken dat ze nooit met recombinant DNA onderzoek zouden gaan beginnen, vanwege de vermeende gevaren, maar die opvatting is nu eigenlijk weer achterhaald. De risico's zijn eigenlijk niet groter te noemen dan die van andere researchtechnieken, bijvoorbeeld met radioactieve preparaten. Niettemin is voorzichtigheid geboden, maar op korte termijn zullen dit soort technologieën ongetwijfeld ook op weliswaar kleine schaal op het BMC kunnen worden toegepast. Vooral ook bij het onderzoek van erfelijke ziektes levert dit onderzoek en schat aan informatie op. De productie van bijvoorbeeld insuline blijkt toch veel moeilijker te gaan, dan men eerst dacht, maar het zou bijzonder jammer zijn, als een groot stuk kennis op het gebied van het in grote hoeveelheden produceren van antibiotica en dergelijke, zoals die in Nederland o.a. bij de industrie aanwezig is, niet ingezet zou kunnen worden bij het recombinant DNA onderzoek, vanwege allerlei overtrokken veiligheidseisen.”

Kees Ruissen
Edith Goppel

Academisering van de Eerste Lijn en het Academisch Ziekenhuis Maastricht

door Tom Rijntjes, wetenschappelijk medewerker Capaciteitsgroep Huisartsgeneeskunde

De akademisering van de gezondheidszorg in Zuid-Limburg (2)

10

Wanneer men de gedachte laat gaan over beide in de kop vermelde begrippen, die m.i. zeer nauw met elkaar verweven zijn, dat ontkomt men niet aan de indruk met een spanningsveld te doen te hebben.

Aan de ene kant kan men de opleiding tot basisarts zetten volgens het Maastrichtse onderwijsprincipe met de nadruk op probleemoriëntatie, zelfwerkzaamheid, attitudeontwikkeling en de summatieve voortgangsevaluatie, dit laatste in tegenstelling tot de controle per examenbarrière.

Een min of meer experimentele opleiding, die tot op heden voor de Nederlandse academische wereld een nouveauté is.

Aan de andere kant van een nieuw te bouwen Academisch Ziekenhuis Maastricht (AZM), waarin een omvangrijk aantal klinische specialismen al dan niet met een academische opdracht een plaats gaan krijgen.

De presentatie van de eerste structuurnota van het bestuur van het AZM liet een discussie-rekenmodel zien van een traditionele vorm, dat slecht lijkt te passen bij dit onderwijsprincipe.

Tegen de achtergrond van haar basisfilosofie mag men van de Medische Faculteit Maastricht verwachten, dat zij 'de speciale aandacht en onderzoek aan de opleiding van artsen van het eerste échelon' (1) een uitwerking zal geven in zowel

de Eerste Lijn (EL) als de Tweede Lijn (TL).

Binnen deze faculteit zijn wij het er intussen wel over eens, dat de medewerking van huisartsenpraktijken voor onderwijs en onderzoek als onontbeerlijk moet worden beschouwd.

Voor de EL betekent dit primair dat de medische faculteit stappen onderneemt teneinde te bevorderen dat huisartsenpraktijken in 'mutual participation' met de capaciteitsgroep Huisartsgeneeskunde en zo mogelijk met andere capaciteitsgroepen (bijv. sociale psychiatrie, medische sociologie, medische psychologie, economie van de gezondheidszorg) bijdragen leveren aan onderwijs en onderzoek.

Het vergt van de medische faculteit een actieve rol t.a.v. de EL op een wijze, die zij nog niet eerder heeft vertoond en deze is voor haar ook niet zonder consequenties.

De motieven die haar tot een dergelijk rol dwingen zijn reeds een aantal malen beschreven en ik wil in het kader van dit artikel volstaan met een verwijzing naar het symposiumverslag 'Faculteit en Eerste Lijn' onder redactie van Prof. Dr. W. Brouwer en Prof. Dr. M. Romme en naar het overzichtsartikel 'Academiseren in de eerste lijn' van T. Rijntjes in het septembernummer van het 'bulletin' van de capaciteitsgroep Huisartsgeneeskunde van de RL. Nog zeer onlangs schreef Prof. Dr. J. van Es over dit onderwerp in dit blad.

Veel meer wil ik me daarom richten op het nieuw te bouwen Academisch Ziekenhuis Maastricht en de unieke situatie waarin de medische faculteit zich bevindt om de uitwerking van haar basisfilosofie gestalte te doen geven in ruimtelijke voorzieningen.

Regionalisatie en decentralisatie niet van de grond gekomen.

Hierboven vermeldde ik al, dat de eerste presentatie van de plannen voor een nieuwbouw van een AZM bij lange na niet meevielen. Vanaf de start van de medische faculteit was het duidelijk dat 'er vrijwel geen witte vlekken te zien waren op het gebied van de hoeveelheid klinische curatieve voorzieningen. De medische faculteit zou aansluiting zoeken

bij de reeds bestaande voorzieningen te bewerkstelligen. Het AZM speelt daarin wel een belangrijke rol, maar is slechts een onderdeel van beperkte omvang in het totaal van het activiteitenpakket van de faculteit'. (2)

Deze regionalisatie en decentralisatie van de academische functies als Leitmotiv voor een nieuw te bouwen AZH in de regio Zuid-Limburg is niet van de grond gekomen.

Eerder het tegendeel lijkt te worden verwezenlijkt en met het toenemen van het aantal specialismen en hun kroondocenten vindt ook een centralisatie plaats.

Laten we ons eens een voorstelling maken van de gang van zaken in de praktijk als van elders medewerkers worden aangehouden in het huidige ziekenhuis Annadal.

In het gunstigste geval heeft men zich verdiept in de basisfilosofie en neemt men de tekst ter harte, maar de realiteit is vooraansnog dat geen van ons allen onderwijs in deze vorm heeft ontvangen. De opleiding vindt plaats in ziekenhuizen (althans in een belangrijke mate) en uiteraard wordt daar geleerd wat voor het vak als de noodzakelijke bekwaamheden en faciliteiten moet worden gezien.

Het is volkomen begrijpelijk dat de specialist, komend in een nieuwe situatie, op z'n minst hetzelfde verlangt. Het nivo van de werkzaamheden op het gebied van het onderwijs en het onderzoek door hen geleverd heeft daardoor een traditionele achtergrond.

Telt men hierbij het feit op, dat de specialistenregistratiecommissie haar eigen normen stelt aan de opleidingsplaatsen voor arts-assistenten, dan zijn deze factoren mede bepalend voor het uiterlijk van een nieuw AZM.

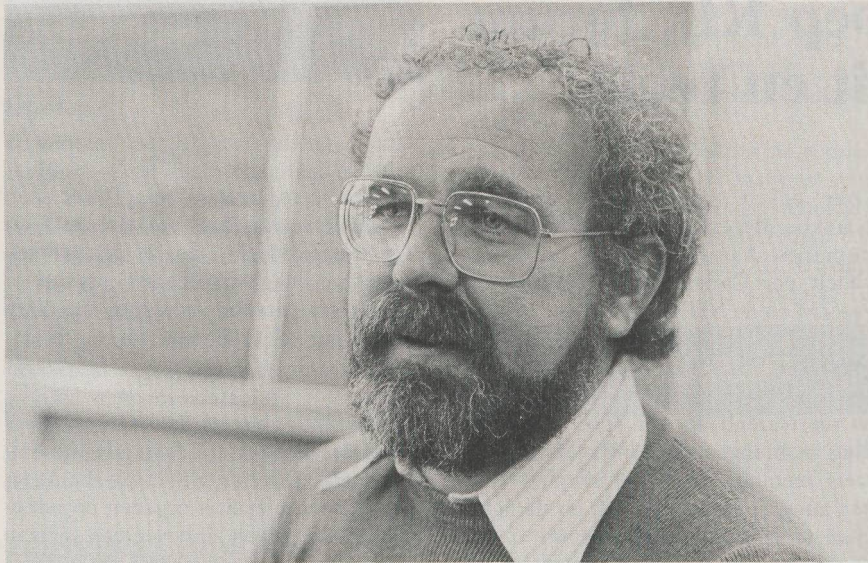
Ik denk dat een fundamentele verandering in de uitwerking van de basisfilosofie t.a.v. het AZM is ontstaan toen de keuze werd gemaakt, dat er gestreefd moest worden naar een A-opleiding. In termen van rekenmodellen (Westerprogramma) betekent dat een aantal noodzakelijke ruimten en voorzieningen, die min of meer los staan van de behoefte op dit gebied in een bepaalde regio.

Groeiende kloof

Ook het verschijnsel, dat superspecialismen verschijnen en het legaliseren ervan door middel van patientenverenigingen is hier in Zuid-Limburg niet onbekend.

Het is eigenlijk een voorbeeld van 'bad management' als een top medische zorg wordt aangetrokken, zonder dat er een integratie van en afstemming op behoeften heeft plaatsgevonden.

Het is niet alleen dit feit, maar ook het

Tom Rijntjes

gegeven dat als de betreffende voorziening er eenmaal is, deze weer andere noodzakelijkheden met zich meebrengt. Het aanstellen van bijvoorbeeld een kroondocent hartchirurgie is het bouwen van een pyramide hartchirurgie.

Uit ervaringen van elders met grote ziekenhuizen en explicieter met AZ-en zal het duidelijk zijn dat de afstand tussen de eerste en tweede lijn eerder groter dan kleiner wordt.

Anders gezegd, een centralisatie van medische specialisten al dan niet met een academische opdracht zal de zuigkracht naar de tweede lijn vergroten, immers het aanbod formaliseert de vraag. In dit verband moge ik verwijzen naar het zwartboek 'Problemen in het AZUA' waarin de gevolgen van de dominantie van de medische groeperingen en de invloed die dit heeft zowel intern op de verhoudingen voor de mens en op de werkvloer als wel extern voor de patiënten, op een indrukwekkende manier zijn beschreven. (3)

De uitspraak 'dat ieder medisch specialist zich zou moeten afvragen wat zijn vakgebied voor de ELGZ kan betekenen', zou in het kader van de basisfilosofie als een **opdracht** moeten worden opgevat. (4)

Het ondergeschikt stellen van de huidige mogelijkheden en deskundigen aan de behoeften van de patiënten, de continuïteit van de zorg, het hebben van een eigen verantwoordelijkheid voor het behoud en herstel van de eigen gezondheid, het recht op informatie, op zelfbeschikking, op privacy, op klachtenbehandeling, zijn evenzovele zaken naast het zuiver medisch-technisch handelen, die voor patiënten bepalend zijn voor de kwaliteit van de zorg die zij krijgen.

Het gemeenschappelijk streven van de werkers in de gezondheidszorg zou in elkaars verlengde moeten liggen met als doel de patient zolang mogelijk in zijn eigen milieu te laten.

M.a.w. de thuiszorg zal binnen de gezondheidszorg een centrale rol moeten innemen.

Als dit aanvaard zou kunnen worden als een wezenskenmerk van onze gezondheidszorg en de tweede lijn zich zo aanbiedt aan de EL, dat deze iets van deze taak kan waarmaken, zal dat ook zichtbaar moeten worden gemaakt in de bouw van een ziekenhuis.

Gevaarlijke bundeling

Terugkerend tot Maastricht treffen we een bijzondere situatie aan: het AZM is tevens het enige ziekenhuis in de stad en moet naast zijn functie als 'gewoon' ziekenhuis eveneens een academische functie vervullen. De vraag is of dat werkelijk moet, omdat het gevaar duidelijk aanwezig is, dat een combinatie van functies tevens een bundeling van medische specialisten met zich meebrengt en een infrastructuur aan het ziekenhuis geeft die dicht bij het reeds bekende 'Westermontster' komt.

Het is m.i. zeer waardevol, dat aan de vroeger geformuleerde gedachte rond de zgn. kernspecialismen wordt vastgehouden.

Zeker zullen deze specialismen ondersteuning nodig hebben van andere specialistische functies op zeer goed nivo om hun academische opdracht te kunnen vervullen, maar een spreiding van de academische functies over de regio Zuid-Limburg in bijv. 'academische circuits' kan het bovengenoemde gevaar verkleinen. Op deze wijze zou men kunnen bijdragen tot het voorkomen, dat het AZM

zich tot een gesloten zorgsysteem ontwikkelt en weinig toegankelijk is voor de andere echelons in de gezondheidszorg. Het lijkt me zinvol om uitgaande van een nieuwbouw AZM enige instrumenten ter ondersteuning van de EL en indirect van de thuisgezondheidszorg aan te reiken. Ten eerste zou men het AZM op een zodanige wijze kunnen bouwen, dat het een maximale gerichtheid heeft op de EL en indirect daardoor op de thuiszorg. Concreet valt te denken aan:

— een *diagnostisch coördinerend centrum*, waarbij er een uitbreiding van het huidige diagnostisch centrum overwogen kan worden met o.a. overlegfuncties tussen huisartsen en med. specialisten en diagnosten; met ombudsfuncties; met nascholings- en bijscholingsfuncties; onderwijsfuncties naar studenten en arts-assistenten, en met onderzoek naar bijv. centrale patientenregistratie in de EL en TL; coördinatie-experimenten t.a.v. opname en ontslag.

— het bouwen van 'open poli's', die zowel door de EL als door de TL benut en bemand kunnen worden.

— het opzetten van experimenten met poliklinisch opereren; met verloskundige units die door zowel de huisarts als door de vroedvrouw kunnen worden benut.

— het creëren van ruimten voor patiënten, patiëntenverenigingen of patiëntenorganisaties, die zich in een wijk of buurt met hun gezondheid of de verstoring daarvan bezig houden.

Een tweede mogelijkheid ligt in het bouwen van een voorpost of buitenpoli op een zodanige wijze dat deze door zijn ligging en organisatie een wijk of buurtgericht karakter krijgt. Ervaringen met de anderssoortige functie van een buitenpoli zijn opgedaan in de Bijlmer in Amsterdam, met de poli "De Ganzenhoef". (5)

Tenslotte zou ik erop willen wijzen, dat m.i. deze modellen van tussenzorg als wel het streven om tot een geacademiseerd EL-gebied te komen pas kans op succes hebben indien de kleinschaligheid van het AZM niet uit het oog verloren wordt.

Van zowel de bouwers als van de bewoners van het AZM zal een grote mate van engagement met de alledaagse zorg voor de patient gevraagd worden.

T. Rijntjes

(1) en (2) Basisfilosofie RL 1972

(3) Margetekst nr. 3 1981

(4) Stelling van onderwijsconferentie MFM 1980

(5) Siswo-publicatie nr. 220, juli 1981, Helsloot-Rijntjes

De klankbordgroep RL, forum tussen universiteit en regio

(van Voorlichting)

De stichting en de groei van de RL zijn in belangrijke mate bevorderd door druk vanuit politieke en andere maatschappelijke organen in Limburg. Het is bekend, hoe aan het einde van de zestiger jaren alle politieke partijen uit dit gewest, samen met organisaties van werkgevers, werknemers en zelfstandigen en gesteund door de besturen van provincie en gemeenten in verrassende eensgezindheid de komst van de achtste medische faculteit naar Maastricht hebben bevochten. En ook in de jaren daarna, als de belangen van de universiteit in Den Haag in het gedrang dreigden te komen, hoefde J. Tans maar te roepen: 'Limburg moet op de barricaden' en dan ging Limburg op de barricaden. Meer dan enige andere instelling van wetenschappelijk onderwijs is de RL aldus gworteld in de omringende regio en meer dan elders is er een grote mate van betrokkenheid tussen regio en universiteit.

Deze verbondenheid is sinds enige tijd min of meer geformaliseerd in de 'Klankbordgroep RL'. In deze Klankbordgroep zijn vertegenwoordigd de vier grote politieke partijen CDA, D'66, PvdA en VVD, het CNV en de FNV, de Limburgse Werkgeversvereniging, de LLTB (Limburgse Land en Tuinbouwbond), de LOZO (Limburgse Organisatie van Zelfstandige Ondernemers), de Regionale Raad voor de Arbeidsmarkt, de Samenwerkende Kamers van Koophandel en de Unie BLHP (Beambten, Leidinggevend en Hoger Personeel). Deze Klankbordgroep komt enkele malen per jaar in de RL bijeen met voorzitter College van Bestuur, Rector, Dekanen van de Faculteiten en hoofd Voorlichting. De bedoeling van deze bijeenkomsten is, dat de RL haar externe relaties continu informeert over die ontwikkelingen in de universiteit die voor de regio van belang zijn. Anderzijds kunnen de leden van de Klankbordgroep wensen, suggesties, verlangens en kritiek bij het universiteitsbestuur deponeren. Tot nu toe hebben twee bijeenkomsten plaats gehad, een in april en een in augustus. Onderwerpen die daarbij aan de orde zijn geweest zijn o.m. de aanvraag van de RL voor onderzoek in het kader van de Arbeidsomstandighedenwet, de nota Huisvestingsbeleid RL 1981, het Ontwikkelingsplan 1980-1990, de Meerjarenafspraken, het aankoop- en gunningenbeleid van de RL t.o.v. de regio.

Over enkele onderwerpen heeft de Klankbordgroep zich gewend tot externe instanties. Aan het bestuur van de Faculteit der Geneeskunde, het Bestuur van ZM en de NSEM is een brief gericht met het klemmende verzoek ernaar te streven de discussies over de opzet van het academisch ziekenhuis 'constructief en voortvarend' tot een spoedige afronding te brengen. De overheid zou immers meningsverschillen hierover kunnen aangrijpen om de zaak op de lange baan te schuiven. Aan B en W en GS heeft de groep gevraagd zorg te dragen voor goede afstemming van plannen voor grotere bouwprojecten in Zuid Limburg, om te voorkomen dat er perioden optreden zonder noemenswaardige vraag naar bouwactiviteiten, terwijl op andere momenten de vraag zo groot is, dat de bouwwereld in de regio er niet aan kan

voldoen. Aan de Raad van Toezicht en de Directie van het Vertalersinstituut wordt meegedeeld, dat de Klankbordgroep het onaanvaardbaar vindt dat de Limburgse vertalersopleiding op hbo-niveau en niet op w.o.-niveau is ingesteld.

De Klankbordgroep kan een positieve rol spelen in de relatie tussen RL en buitenwereld. Door de bindingen die de leden hebben met hun organen op nationaal niveau zullen zij bovendien soms in staat zijn in gevallen waarin dat nodig is op de belangen van de universiteit te attenderen of, zoals een van hen het uitdrukte 'hier en daar wat druk uit te oefenen'.

J.O.

12

Vergrijzing (Vervolg van pagina 4)

de grootste groep ouderen (voor zover je die term kunt gebruiken voor 55-jarigen) kan opvangen, zowel financieel-economisch als humanitair. In het bijzonder de hulpbehoevende hoogbejaarde vrouwen en de vroegtijdig 'uitgestoten' mannen met een lage opleiding maken het probleem nog groter. Hij was van mening dat de gezondheidszorg niet hard genoeg aan de bel trekt om zijn bijdrage te kunnen leveren aan het herstel van de balans. Wat betreft de financiële aspecten van het probleem ziet Philipsen de toekomst somber in: 'Kunnen wij nog 100.000 plaatsen in verzorgingstehuizen voor hoogbejaarden creëren? Zal er nog geld voor pensioenen en uitkeringen over zijn als iedere verdienende Nederlander binnenkort twee niet verdienende Nederlanders moet onderhouden?' Toch wilde hij zich niet bezondigen aan doemdenken en hield hij de aanwezigen voor hoe zij vanuit de gezondheidszorg het probleem van de vaak abrupte overgang naar een arbeidsloos bestaan kunnen verlichten. Ziekteverzuim en doktersbezoek van mensen veranderen wanneer zij globaal genomen de vijftig passeren. De gevoelens van onwelbevinden, de eigen gezondheidsbeleving, worden dan erg

belangrijk voor de gang naar de dokter: *'men komt om in een opeenvolging van contacten de eigen gezondheid aan de orde te stellen. Gezondheidszorg wordt daarmee onderdeel van het gewone dagelijkse'*, aldus Philipsen, die de tegenstelling tussen *het zakelijke ziektegerichte benaderen enerzijds en de behoefte als een zieke behandeld te worden anderzijds* steeds groter ziet worden. Hij noemde het een onvermijdbare taak van de gezondheidszorg om meer *ziekegericht* te gaan werken.

Vroeger pensioneren

Tenslotte suggereerde hij het breekpunt tussen werken en rusten, dat nu ligt op 65 jaar, een andere vorm te geven. Zijn voorkeur gaat daarbij uit naar een breekpunt tussen de 55 en de 60 jaar, met de mogelijkheid deeltijds door te blijven werken. Een dergelijke verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd biedt volgens Philipsen grote voordelen: minder mensen worden arbeidsongeschikt verklaard; er wordt door bespaard op de sociale voorzieningen en jongeren komen dan gemakkelijker op de arbeidsmarkt.

J.H.

Algemeen

Oproep

In verband met het inventariseren van de blokboeken van het studiejaar 1980/1981 wordt contact gezocht met studenten, die in de loop van dat jaar per blok hebben geadmistreerd wat ze (lieft per casus) hebben bestudeerd. Ook degenen, die maar voor een deel van 't jaar een dergelijke administratie hebben of alsnog kunnen samenstellen, worden verzocht contact op te nemen met Hetty Snellen toestel 379 (b.g.g. 375, secr. O & O) of een briefje naar haar te sturen (Elisabeth-huis).

PERSVERKLARING

NIEUWE KERNWAPENS: ONGEZOND!

Voorafgaand aan de landelijke actie 'Geen nieuwe kernwapens' en de plaatselijke actie 'Maastricht tegen de nieuwe kernwapens' organiseren onderstaande vredesbewegingen een **openbare bezinnings- en discussieavond** in de vorm van een forum.

Het forum zal worden samengesteld uit leden van de volgende vredesbewegingen:

Nederlandse Vereniging voor Medische Polemologie
Vrouwen voor Vrede
Stop de Neutronenbom.

De thema's die op deze avond aan de orde zullen komen zijn:

1. Medische gevolgen van kernwapens
2. Zijn er nog medische voorzieningen na een atoom-aanval?
3. De kernwapenwedloop
4. Het drempelverlagend effect van deze nieuwe kernwapens
5. Wat kunnen wij er tegen doen?

Inlichtingen:

Rik Min, tel. 888554
Wim Witkam, tel. 888656
Elly Kerkvliet, tel. 10758

Plaats: aula van de Rijksuniversiteit Limburg, Tongersestraat 53.
Tijd: 4 november 20.00 uur.

Vrouwenstudies/ Zomeruniversiteit

Wij verzoeken alle vrouwen die tijdens de zomeruniversiteit de onderzoekenquête in handen hebben gekregen en nog niet hebben

teruggestuurd, dit alsnog te doen. Wij hebben de resultaten hard nodig voor ons eigen onderzoeksproject. Nieuwe enquête-formulieren zijn aan te vragen bij:

Ruth de Kanter
Instituut voor
Ontwikkelingspsychologie
Bijlhouwerstraat 6-8
3511 ZC Utrecht
tel. 030-33 11 23

Bureau Buitenland

Fulbright studiebeurzen voor de Verenigde Staten.

Voor afgestudeerden, promotie-assistenten, hoogleraren en leden van de wetenschappelijke staf zijn beurzen voor onderwijs en onderzoek beschikbaar in de Verenigde Staten gedurende het academisch jaar 1982-1983.

Brochures en aanmeldingsformulieren zijn te verkrijgen bij:

Netherlands America Comission for Educational Exchange (NACEE)
Nieuwe Spiegelstraat 26
1017 DG AMSTERDAM
tel. 020-242435.

Aanmelding dient te geschieden voor 31 december 1981.

Personele Zaken

Collectief Contract Ziektekostenverzekering.

Medewerkers, die via het Collectief Contract bij de 'Ohra' zijn verzekerd en de jaarpremie voor 1982 nog dit jaar wensen te betalen, dienen dit vóór 15 november 1981 schriftelijk te melden bij de Personeels- en Salaris-administratie.

Er zal hun dan tijdig worden bericht op welke wijze een en ander kan worden afgehandeld.

Beschikking Inspecteur Loonbelasting.

In verband met het tijdig verwerken van beschikkingen inspecteur in de salarissen voor 1982, worden belanghebbenden verzocht deze — uiterlijk op 1 december 1981 — bij de Personeels- en Salarisadministratie in te leveren.

Personeelsmutaties

In dienst

per 1 september 1981

K.L.L.M. Ditrlich,
wetenschappelijk medew.
juridische studierichting AF
M.J. Cohen,
wetenschappelijk medew.
jur. studierichting AF
mw. M. vos,
administratief medew. (tijd)
Personele Zaken en Stud. bel.
S.T. Vaessens,
diervorzorger (tijd)
C.P.V.

K.B. de Raad, 0.5
onderzoekass. (tijd)
Dekanaat AF
mw. P. Tomlow, 0.4
wetensch. medew. (tijd)
Gezondh. Voorl. + opv.
mw. H. Kranenborg-Schreuder,
consulente (tijd)

jur. studierichting AF
R.J. Wagenvoord,
biochemicus
Biochemie
mw. I.W.M. Bressers,
wetensch. ambtenaar (tijd)
Medische Psychologie
J.F.M. Metsemakers,
wetensch. medew. (tijd)
Neurologie

mw. M.A.B.J. Sprooten-Van Hoof,
wetensch. ambtenaar (tijd)
Onderwijsontw. + -research
A. van der Werff,
buitengew. hoogleraar B
Beleidswetenschap

F. ten Hoor,
hoogleraar B
Humane Biologie
W.S. de Grave,
wetensch. ambtenaar
Onderwijsontw. + -research
T.M.E. Govaert,
wetensch. ambtenaar
Huisartsgeneeskunde
R.M.F.M. Leclercq,
wetensch. ambtenaar
Huisartsgeneeskunde
J.A.G. Meyers,
wetensch. ambtenaar
Huisartsgeneeskunde
L.G.J. Huynen,
wetensch. ambtenaar
Huisartsgeneeskunde

per 15 september 1981

mw. H. Hazen,
medew. uitleenburo (tijd)
Bibliotheek
A.A.S. v.d. Meulen,
koördinator wo/hbo
mw. T.R.M. Beekman-Oetomo,
adm. medewerkster 0.5
dekanaat AF
L.C.G. Wetzels,
wetensch. ambtenaar (tijd)
Gynaecologie
mw. J.M.M.G. Boesten,
adm. medewerkster
Ziekenhuis Maastricht

per 1 oktober 1981

J.A. Landeweerd,
wetensch. medew.
Med. Psychologie AF
J.A.W. Lensing,
jurist
jur. studierichting AF
G.P.M.F. Mols,
jurist
jur. studierichting AF
A.M. van Bers,
juriste
jur. studierichting AF
J.C.M. Willems,
jurist
jur. studierichting AF
A.H. Polko,
techn. medew.
Pulmonologie
F.A. Vorst,
hoogleraar
gezondheidszorgvoorz. AF
mw. A.A. Rousseau-de Vos,
sekretaresse 0.5
Interne Acc. Dienst
mw. A. Hekking-Noten,
adm. medewerkster 0.2 (tijd)
Anatomie/Embryologie
L.E.A. Van Kan,
medewerker (tijd)
Bibliotheek

Uit dienst**per 1 augustus 1981**

M.J.M.H. Wolfs,
Dienst Info Verwerking
mw. T.P.J.H. van Amerongen-Wilmink,
nacholing Engels

per 22 augustus 1981

S.K. Simonds,
Dekanaat AF

per 1 september 1981

P.B.N. Hulshof,
Inwendige Geneeskunde
J.G. Nijhof,
Inwendige Geneeskunde
G.P.J. Kranenburg,
Fysiologie
G.J. v.d. Heijden,
Pers. Zaken en Stud. belangen
M. Vos,
Huisartsgeneeskunde
mw. Peters,
Pers. Zaken en Stud. belangen
A.L. Waldo,
Fysiologie
H. Bruins Slot,
Algemene Heelkunde

per 1 oktober 1981

J.F. Venema,
Huisartsgeneeskunde
mw. M.P. van Dieyen-Visser,
Biochemie

Interne mutaties**per 1 september 1981**

mw. A.C.J. Grummer,
van Dekanaat naar Beleidswetenschap

Per 1 oktober 1981

mw. J. Smits-Verhagen,
van Financiële Zaken naar
Algemene en Juridische Zaken

Scène uit 'De opgaande zon' van Herman Heijermans. Stadsschouwburg, 1 en 2 november.

Toneel troef in de Bonbonnière

Later dan andere jaren het geval was opent de grote zaal van de Maastrichtse Stadsschouwburg pas komende week haar poorten voor het nieuwe seizoen. Het zomerdutje is wat uitgelopen in verband met de drastische en hoognodige verbouwingswerkzaamheden die de Bonbonnière een 'up to date' aanzien hebben moeten geven. De podium- en kleedruimtefaciliteiten voor de artiesten zijn aangepast en het interieur van de zaal is opgeknapt. Ook heeft men enkele veranderingen aangebracht om het zicht op het toneel te verbeteren. Al met al zal de toeschouwer meer dan in het verleden binnen de toch al knusse atmosfeer tot zijn recht komen. Door de late start is het theaterseizoen 1981-1982 gecompromiteerd tot ongeveer zes maanden. Dat levert een boordevol programma op.

Opera's en operettes, ballet en pantomime, musicals en shows, ze zijn er allemaal. Uiteraard laten ook dit jaar enkele coryfeeën uit de Nederlandse cabaretwereld hun gezicht in Maastricht zien, alhoewel er verdacht veel reprises zijn en er een kleinere plaats voor ingeruimd is dan in het verleden wel het geval is geweest. De malaise in de Nederlandse kleinkunstscène gaat kennelijk niet ongemerkt aan Maastricht voorbij!

De nadruk ligt in het nieuwe seizoen bóven alles op het pure toneel. Maar liefst 32 stukken staan er op het programma, en daarbij heeft de schouw-

burgdirectie beslist niet geschroomd om verschillende minder toegankelijke, gedurfde en experimentele producties aan te trekken.

De gerenommeerde nationale gezelschappen zijn redelijk vertegenwoordigd: Het Amsterdamse 'Publiektheater' komt met vier toneelstukken naar Limburg, de 'Haagse Comedie' met drie, 'Theater' uit Arnhem eveneens met vier stukken en, opmerkelijk, 'Globe' uit Eindhoven slechts met twee. Het Rotterdamse 'RO-Theater', dat in het verleden nogal eens borg stond voor een brokje vuurwerk, geeft dit jaar helaas geen acte de présence. Uit België afkomstig zijn het 'Mechels Miniatuur Theater', de Teater Arena' uit Gent en de toneelgroep 'Bent'. Verder mag het 'Amsterdams Volkstoneel' natuurlijk niet vergeten worden, evenmin als de platte humor van John Lantings lachtheater.

'Baal', 'Perspekt', 'De Appel' en 'Blauwe Zaal Producties' vertegenwoordigen elk met één productie de kleinere theateereenheden met ook in repertoirekeuze sterk geëngageerd en vernieuwend toneel; een genre dat met name bij een breed studentenpubliek weerklank vindt.

En zijn er nog de hand over hand toenemende zogenaamde vrije (Joop v.d. Ende) theaterproducties. Acht om precies te zijn. Stukken van o.a. Neil Simon, Colin Higgins en Brian Clark met acteurs als Guus Hermus, Luc Lutz, Ton van Duinhoven, Ank van der Moer en de gouden tandem Pleuni Touw en Hugo Metsers.

'Theater' verricht de eerste en tweede November de aftrap. Het gezelschap lijkt er hard aan te werken om Herman Heijermans na lange afwezigheid op het podium in ere te herstellen. Koos het nog vorig jaar zijn 'Schakels' tot haar repertoire, dit seizoen moet 'De opgaande zon' uit 1908 eraan geloven. 'De opgaande zon' staat voor een groot warenhuis dat het ernaast gevestigde familie-middenstandsbedrijf bankroet concurreert. Mathijs de Sterke, de kleine middenstander, gaat financieel kapot maar tracht met zijn onverwoestbaar optimisme overeind te blijven. 'Theater' trok de Oost-Duitser Jochen Neuhaus ook dit jaar aan voor de Heijermans-regie. Hij heeft het stuk heel anders geïnterpreteerd dan de Nederlandse regisseurs. Voor hem stond niet het sterke moreel van Mathijs centraal, maar zijn verburgerlijkt gedrag. Als je de critici mag geloven is deze interpretatie van een socialistisch toneelstuk door een marxistische regisseur geen onverdeeld succes.

5 en 6 november zet het 'Publiekstheater' haar eerste productie van het seizoen op de Maastrichtse planken met Edward Albee's meest recente werk: 'De dame uit de provincie'. Wie zich nog de grootse vertolking van Albee's 'Who's afraid of Virginia Woolf' van vorig seizoen herinnert, kan alleen maar reikhalzend naar dit stuk uitkijken. Onder leiding van Ton Lutz stoeien Sigrid Koetse, Petra Laseur, Cees Linnebank en Eric Schneider met Albee's geliefkoosde thema's: Het spel en de dood.

De winter door:

'Wie zingt daar zo', 26 en 27 oktober in het Filmhuis, uit 1980 is de eerste avondvullende speelfilm van de Joegoslaaf Slobodan Sijan. Een aardige film die best een groot publiek zal kunnen vermaken. Een gammele bus gaat vanuit een klein dorp op weg naar Belgrado. Sijan weet de lotgevallen van de reizigers op aanstekelijke wijze op te dissen; langzamerhand maakt de grappige sfeer echter plaats voor een grimmige, om te ontaarden in een catastrofe, een tragi-komedie.

'Wie zingt daar zo' wordt op initiatief van het Limburgs Filmcircuit, het overlegorgaan van de Limburgse filmhuizen, vertoond en zal in de laatste oktoberweek ook in de andere filmhuizen in Limburg te zien zijn.

Rainer Werner Fassbinder mag met recht het meest productieve talent van de hedendaagse cinema genoemd

worden. In zijn nog jonge carrière heeft hij al meer films op zijn naam staan dan menige oude rot in het vak. 'Despair' uit 1977 is een van de hoogtepunten uit Fassbinder's oeuvre. De eerste film waarmee hij op een groot publiek mikte; gebaseerd op een roman van Vladimir Nabokov, gemaakt met amerikaans geld, engels gesproken en met internationale sterren. Plaats van handeling blijft evenwel Duitsland.

De chocoladefabrikant Hermann Hermann maakt tegen de achtergrond van de roerige Duitse dertiger jaren een geestelijke crisis door. Hij tracht in een andere huid te kruipen door een zwerver, die sprekend op hem lijkt, te vermoorden en zelf zijn gedaante aan te nemen. De politie krijgt het dubbelspel al snel door en Hermann kan zijn lot niet meer ontlopen. Dirk Bogarde speelt als Hermann een schitterende hoofdrol en naast hem imponeert Andrea Ferréol niet minder (Filmhuis, 29 oktober-1 november).

AGENDA

Studium Generale

Dinsdag 27 oktober: Sstt . . . Literatuur, met Laurens van Krevelen, Ton van Reen en Julien Weverbergh.

Donderdag 29 oktober: 'Popmuziek'. Lezingen over de culturele en sociale achtergronden van de popmuziek door Wim van de Plas en Jos Koning, waarna een optreden van de experimentele rockgroep 'Nasmak'.

Dinsdag 3 november: Sstt . . . Literatuur, Cees Nooteboom in gesprek met Wiel Kusters.

Donderdag 5 november: 'Popmuziek'. Een forum over het Popbeleid van de provincie Limburg, met Ben Krijter, Jan Smeets en Jos Panhuysen, waarna een afsluitend optreden van de 'Frank Boeyen Groep'.

Bondefantenmuseum

Tot en met 15 november: '5000 jaar vuursteenmijnbouw'.

Natuurhistorisch Museum

Tot en met 1 november: 'Leefbaar is anders'. Een tentoonstelling over zachte technologie.

Staargebouw

Zaterdag 24 oktober om 20.00 uur: Het Limburgs Symfonie Orkest onder leiding van Ed Spanjaard met werken van Strauss, Mozart, en Schubert. Soliste: Nerine Barret, piano.

Stadsschouwburg

26, 27, 28 oktober om 20.30 uur in het Theatercafé: Toneelgroep 'Papaver' met 'Der Katzelmacher'.

29, 30 en 31 oktober om 20.00 uur: 'Rommedoe', met 'Rommeveer' of 'Dat 't toch verrèk'.

Zondag 1 november en maandag 2 november om 20.00 uur: Toneelgroep 'Theater' met 'De opgaande zon' van Herman Heyermans.

Dinsdag 3 november om 20.00 uur: Het 'Cloud Gate Dance Theatre' uit Taiwan.

Woensdag 4 november om 20.00 uur: 'Adem' door 'Teater Sirkel'.

Donderdag 5 en vrijdag 6 november om 20.00 uur: Het 'Publiekstheater' met 'De dame uit de provincie' van Edward Albee.

Koko (koko-kroeg)

Dinsdag 3 november om 20.30 en 22.30 uur: 'Coming home' met Jane Fonda en John Voight, regie: H. Ashby.

Filmhuis Maastricht

Tot en met zondag 25 oktober om 20.00 uur: 'U getsu Monogatari' van Kenji Mizoguchi en om 22.30 uur: 'Duck soup' van 'The Marx Brothers'.

Maandag 26 en dinsdag 27 oktober om 20.00 uur: 'Wie zingt daar zo?' van Slobodan Sijan (Limburgse Filmcircuit).

Woensdag 28 oktober om 20.00 uur: 'Hamlet' van Celesti Coronado.

Donderdag 29 oktober tot en met zondag 1 november om 20.00 uur: 'Les bons débarras' van Francis Mankiewicz

'De winter door' om 22.30: 'Despair' van Rainer Werner Fassbinder.

Maandag 2 en dinsdag 3 november om 20.00 uur: Indianen - filmproject.

ACHTEROM IS 'T KERMS

Kater

Tijdens de recent afgenomen screeningstoets kreeg elke student van de M.F. tesamen met de gewoonlijke papieren een bekendmaking voorgeschoteld. Deze vermeldde dat verspreid door de toets heen, behalve vragen van de fakulteit Geneeskunde Maastricht, ook vragen van de Medische Fakulteit Groningen waren opgenomen. De Groningse vragen waren als zodanig niet te herkennen.

Na afloop van de toets volgde bij het uitreiken van de antwoordsleutel nóg 'n bekendmaking namens S.R.C. (Studie Resultaten Commissie) en F.B. Deze verkondigde dat de Groningse vragen niet mee zouden tellen bij beoordeling van de individuele studieprestaties. Ook werd vermeld dat studenten uit Leiden en Groningen deze vragen zouden maken. Daarnaast werd even aangehaald dat de gang van zaken toch niet helemaal zonder ethische bezwaren was, maar dat het in het in het kader van dit experiment 'op geen andere wijze mogelijk is om enerzijds beïnvloeding van de meting van studieprestaties door middel van voortgangstoets te voorkomen en anderzijds de beantwoording van de Groningse vragen onder dezelfde omstandigheden te laten plaatsvinden als te doen gebruikelijk bij voortgangstoetsen'. Zou dit experiment in Leiden en Groningen ook zonder vermelding van het hoe en waarom worden afgenomen?

De ontstane verwarring wordt nog groter als blijkt dat het aantal Groningse vragen maar liefst 'n kwart van de toets uitmaakt! Aangezien deze vragen niet meetellen is het merkwaardige resultaat dat menig student heel anders uitkomt dan de tijdens de toets ongeveer ingeschatte score. Al met al een toets om 'n kater aan over te houden.

Proefdier

Vorige week werd er op het BMC een persbijeenkomst gehouden om de start van een nieuwe opleiding proefdiervoorzorg/biotechnoloog in Sittard aan te kondigen. Het initiatief voor deze opleiding is uitgegaan van de RL en de regionale pers was uitgenodigd om kennis te nemen van deze nieuwe beroepsopleiding. Eén van de aanwezige journalisten paste zich onmiddellijk aan het onderwerp aan door voortdurend over de vraag te blijven mekkeren of het onderwerp wel belangrijk genoeg was om er in de krant over te

schrijven. Volgens mij is nou net het eerste wat je van een journalist mag verwachten, dat hij kan onderscheiden wat wel en wat niet belangrijk genoeg is om in de krant te zetten. Ik krijg bij het lezen van de betreffende krant (ik zal de naam niet noemen, want De Limburger is toch al zo gauw op zijn teentjes getrapt) trouwens niet de indruk dat ze zich normaliter zo druk maken over wat belangrijk genoeg is en niet. Het was in ieder geval belangrijk genoeg om ook de ROZ te laten opdraven, die de initiatiefnemers v.d. Boogaard en Hermans aan een interview onderwierp. Ze verklaarden dat deze opleiding er voor moet zorgen dat er beter gekwalificeerd personeel komt, waardoor weer de kwaliteit van het proefdier kan toenemen, en daardoor zullen in de toekomst wellicht minder proefdieren nodig zijn om bepaalde onderzoekresultaten te behalen. Zo vlak na dierendag is dat toch een prachtig bericht voor de duizenden katten, honden, ratten en muizen die belangeloos hun leventjes offeren voor de wetenschap.

K.R.

Klankbord

Eind september, juist voor de discussieavond over de onzin of noodzaak van een nieuw academisch ziekenhuis, ontvingen het bestuur van de medische fakulteit, het bestuur van Ziekenhuis Maastricht en de NSEM een brief. Afzender was de 'Klankbordgroep RL,' waarin vertegenwoordigers zitten

van de grote Limburgse maatschappelijke en politieke organisaties. De groep is door de universiteit in het leven geroepen om het contact te onderhouden met degenen die de universiteit 'bevochten' hebben.

In de brief uitte de groep zijn ongerustheid over de discussies die gaande zijn rondom het ziekenhuis. Discussie is nodig, maar dan moet ze wel konstruktief blijven. Traditionele denkers moeten zich openstellen voor nieuwe gedachten, innoverende denkers moeten in de gaten houden wat haalbaar is. Want als de discussies leiden tot diepe meningsverschillen, kan de overheid die aangrijpen om het project op de lange baan te schuiven of zelfs te schrappen. En dat kost alleen al honderden arbeidsplaatsen. 'Wat Limburg eensgezind bevochten heeft, mag niet door tweespalt en prestige-konflikten in onze eigen kring in gevaar gebracht worden,' zo besluit de brief pathetisch.

Bij nader inzien blijkt de brief geschreven te zijn door de sekretaris van

de klankbordgroep, ene drs. J. Offermans. Dat is dezelfde persoon als Joep Offermans, hoofd van de Dienst Voorlichting van de RL. Een merkwaardige vermenging van functies, vinden wij, zeker als er dit soort brieven geschreven moeten worden aan universitaire instanties. Maar Offermans tilt daar niet zo zwaar aan: 'Ik ben ambtelijk sekretaris van de groep. We hebben het er nog wel over gehad wie die brief moest schrijven, maar uiteindelijk was er geen bezwaar tegen dat ik dat zou doen. Het idee van de brief en de inhoud zijn spontaan opgekomen tijdens de vergadering en ik heb dat zo goed mogelijk weergegeven. Vervolgens heeft iedereen zich ermee akkoord verklaard en getekend.'